

ВІДГУК

опонентки – професорки, докторки педагогічних наук,
завідувачки кафедри теорії і методики початкової освіти
Волинського національного університету імені Лесі Українки

ПРИМІ Раїси Миколаївни

про дисертацію ВІЗАВЕР Вікторії Арпадівни

**«ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ
ОСВІТИ УГОРЩИНИ», подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»**

1.Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки. Проблема здоров'я людини як глобальна, життєво важлива, стратегічна освітня ініціатива у площині здоров'язбереження. поза сумнівом, є актуальною в площині інтенсивних змін соціокультурного простору суспільства ХХІ століття. З таких позицій визначаються нові вимоги до підготовки вчителя, який відповідально ставиться до власного здоров'я та здоров'я оточуючих як до найвищої індивідуальної і суспільної цінності.

Актуальність порушеної проблеми підсилюється ще й тим, що одним із пріоритетних векторів державної політики на шляху до європейського майбутнього в єдиному освітньому просторі є модернізація закладів вищої освіти, зумовлена потребою досягнення високої якості освіти, підготовки високоосвіченого фахівця, який спроможний більш доцільно організовувати життєдіяльність, культивувати і продукувати загальнолюдські цінності щодо збереження та зміцнення здоров'я зростаючого покоління в контексті пошуку механізмів і форм оздоровлення, упровадження здоров'язбережувальних технологій.

Дисертація Візавер Вікторії Арпадівни є на часі, актуалізуючи питання міжнародного вектору розвитку системи педагогічної освіти, вдосконалення підготовки майбутніх учителів через осмислення та виявлення прогресивних ідей зарубіжних інноваційних педагогічних технологій, зокрема у площині здоров'язбереження, особливості угорського досвіду підготовки майбутніх учителів до використання здоров'язбережувальних технологій в освітньому процесі вищої школи та обґрунтування можливостей творчого використання прогресивних ідей цього досвіду в Україні.

Дослідження проведено відповідно до тематичного плану науково-дослідницьких робіт Хмельницького національного університету у межах науково-дослідної роботи «Формування особистості як суб'єкта самотворення» (державний реєстраційний номер 0119U103663).

Тему дослідження затверджено на засіданні вченої ради Хмельницького національного університету (протокол № 8 від 10.11.2021 року).

До найбільш суттєвих наукових результатів, які містяться в дисертації, варто віднести те, що в ній виявлено особливості угорського досвіду підготовки майбутніх учителів до використання здоров'язбережувальних

технологій у закладах вищої освіти та обґрунтуванні можливостей творчого використання прогресивних ідей цього досвіду в Україні.

Нам видається особливо науково цінним те, що здобувачі вдалося *вперше* виконати цілісний порівняльно-педагогічний аналіз проблеми підготовки майбутніх учителів до використання здоров'язбережувальних технологій у закладах вищої освіти Угорщини та України; простежити генезу феномену «здоров'язбережувальна технологія» в системі освіти у площині вітчизняного й зарубіжного досвіду, виявити ефективні здоров'язбережувальні технології (технології культури здоров'я, медико-гігієнічні, технології безпеки життєдіяльності, здоров'язбережувальні освітні технології), окреслити можливості використання конструктивних ідей угорського досвіду в освітній практиці України.

До конструктивних наукових пошуків відносимо й уточнення сутності поняття «здоров'язбережувальна технологія» як сукупність принципів, прийомів і методів педагогічної роботи, які, доповнюючи традиційні технології навчання і виховання, наділяють їх ознакою здоров'язбереження, не завдаючи шкоди здоров'ю здобувачів освіти і викладачів, сприяючи оптимальному поєднанню статичних і рухових навантажень, формуванню позитивної мотивації у майбутніх учителів до культивування у них знань з основ здоров'я, створюючи безпечні умови перебування здобувачів освіти у закладі вищої освіти, удосконалення навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх учителів в Україні на основі виявлених прогресивних ідей угорського досвіду (ресурсні можливості технологій навчання, напрями реалізації здоров'язбережувальних технологій, проект «Створення професійної мережі для розвитку здоров'я»).

Набули подальшого розвитку положення щодо реалізації міждисциплінарного підходу в контексті трансформації конструктивних ідей угорського досвіду підготовки майбутніх учителів до використання здоров'язбережувальних технологій в освітню практику України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційному дослідженні, опублікованих працях. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечується логікою подання наукового апарату дослідження: об'єкта, предмета, мети і завдань дослідження, що віддзеркалює сутність і змістове наповнення ключових понять й дає можливість цілісно уявити авторське бачення розв'язання окресленої проблеми, її алгоритм, інструментарій, способи інтерпретації одержаних результатів, репрезентативністю джерельної бази, апробацією дослідження: наукові положення, результати дослідження апробовані на міжнародних та науково-практичних конференціях різного рівня.

Зміст рецензованої роботи свідчить про ґрунтовне опрацювання дослідницею проблеми, вираженість її аналізу, творче застосування загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, що дозволило дозволило досягти поставленої мети і розв'язати систему теоретичних і прикладних завдань.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка № 06/45 від 05.12.2024 р.), Мукачівського державного університету (довідка № 3376 від 05.12.2024 р.), Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II (довідка № 306/2024 від 05.12.2024 р.), Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка № 540/02-13 від 09.12.2024 р.).

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Рецензована дисертація чітко структурована, включаючи анотації (українською та англійською мовами), вступ, три розділи, висновки і список використаних джерел (188 найменувань, із них 46 іноземною мовою), 6 додатків. Загальний обсяг дисертації становить 232 сторінки, зокрема 164 сторінок основного тексту. Дисертація містить 10 таблиць та 26 рисунків. Безумовного схвалення заслуговує обрана дисертанткою логіка викладу змісту та основних результатів дослідження.

Структура дисертації відповідає меті та завданням дослідження, що дало змогу забезпечити логіку в подачі матеріалу та його змістову завершеність. Так, у **першому розділі** – «Теоретичні засади підготовки майбутніх учителів до використання здоров'язбережувальних технологій у закладах вищої освіти» – на основі аналізу й узагальнення наукових розвідок досліджено стан опрацювання проблеми підготовки майбутніх учителів до використання здоров'язбережувальних технологій в освітньому процесі вищої школи в педагогічній теорії та практиці, проаналізовано генезу і сутність феномену «здоров'язбережувальна технологія» в системі освіти у вітчизняному та зарубіжному досвіді, визначено структуру та підходи до класифікації здоров'язбережувальних технологій у науковому дискурсі.

Вважаємо переконливим авторське бачення щодо дефініціювання підготовки майбутніх учителів до використання здоров'язбережувальних технологій як цілеспрямованого освітнього процесу закладів вищої освіти, який характеризується включенням майбутніх педагогів у активну здоров'яспрямовану діяльність, з метою зміцнення власного фізичного, психічного, соціального здоров'я, а також самореалізації себе як фахівця зі сформованою культурою здоров'язбереження. Обґрунтованим видається розгляд здоров'язбережувальних технологій як сукупності принципів, прийомів і методів педагогічної роботи, які, доповнюючи традиційні технології навчання і виховання, наділяють їх ознакою здоров'язбереження, не завдаючи шкоди здоров'ю здобувачів освіти і викладачів, сприяючи оптимальному поєднанню статичних і рухових навантажень, формуванню позитивної мотивації у майбутніх учителів початкових класів і фізичного виховання до культивування у них знань з основ здоров'я, створюючи безпечні умови перебування здобувачів освіти у закладі вищої освіти.

Другий розділ дисертації **«Організаційно-методичні основи підготовки майбутніх учителів початкових класів і фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій у закладах вищої освіти Угорщини»** містить належну аргументацію щодо нормативно-

методичного підґрунтя розвитку педагогічної освіти Угорщини у площині здоров'язбереження в історичній ретроспективі, що поглиблює сучасне бачення порушеної проблеми, аналіз низки положень, де представлено фундаментальні принципи методології здоров'язбереження в Угорщині (індивідуальні навички розвитку здоров'я, вплив суспільних дій на здоров'я людини, здоров'язберігаюче середовище, профілактика охорони здоров'я, здоров'япідтримуюча політика), проаналізовано практику впровадження здоров'язбережувальних технологій в освітній процес підготовки вчителів в Угорщині та стан підготовки майбутніх учителів до використання здоров'язбережувальних технологій у ЗВО Угорщини й України.

Відмітимо вияв належної наукової ерудиції здобувачки під час аналізу навчальних програм підготовки майбутнього вчителя початкових класів Університету імені Лоранда Етвеша (м. Будапешт), навчальних планів з фізичного виховання факультету початкової освіти Копошварського університету (бакалавр, денна форма) на предмет підготовленості здобувачів вищої освіти до впровадження здоров'язбережувальних (оздоровчозберігаючих) технологій у майбутній професійній діяльності й визначення компетентностей, якими мають володіти вчителі початкових класів у площині здоров'язбереження. При цьому здобувачкою цілком слушно констатовано чотири напрямки реалізації здоров'язбережувальних технологій під час підготовки майбутніх учителів у ЗВО Угорщини: освітній, інформаційний, консультативно-оздоровчий, координаційний.

Обґрунтованими вважаємо узагальнення здобувачки щодо розгляду здоров'язбережувальних технологій як частини педагогічної освіти, що розробляють цілі, зміст, методи здорового способу життя, сприяють вирішенню питань здоров'язбереження у системі освіти Угорщини; як способу організації, моделювання освітнього процесу; як системи вказівок, через які можна забезпечити ефективність навчання і, водночас, зберегти здоров'я студентської молоді.

Імпонує авторська позиція щодо виокремлення чітко виражених загальних атрибутивних ознак здоров'язбережувальних (оздоровчозберігаючих) технологій у ЗВО Угорщини: спрямованість на досягнення оздоровчого ефекту, інноваційність, емоційна спрямованість, мобільність, інтегрованість і модифікація, адаптивність до контингенту, простота і доступність, моніторинг, співпраця, результативність.

У третьому розділі – **«Екстраполяція угорського досвіду підготовки майбутніх учителів до використання здоров'язбережувальних технологій у ЗВО України»** – представлено можливості поширення угорського досвіду підготовки майбутніх учителів, зокрема початкових класів та фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій у заклади вищої освіти України через розкриття особливостей угорського досвіду підготовки майбутніх учителів до використання здоров'язбережувальних технологій у закладах вищої освіти (на прикладі Дебреценського університету, Університету імені Лоранда Етвеша (м. Будапешт), Копошварського університету, педагогічного центру м. Весприм-Pannon Egyetem та інших,

проаналізовано можливості Будапештського інститутського атлетичного клубу (BEAC) щодо співпраці із ЗВО у напрямі покращення фізкультурно-оздоровчої роботи та впровадження здоров'язбережувальних технологій в студентське середовище), трансформацію позитивного досвіду підготовки майбутніх учителів до використання здоров'язбережувальних технологій у ЗВО Угорщини в українську вищу школу (на прикладі підготовки фахівців освітньо-професійних програм «Початкова освіта», «Середня освіта» (Фізична культура) та «Фізична культура і спорт» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти).

На основі ґрунтовного аналізу впровадження здоров'язбережувальних технологій під час підготовки майбутніх учителів у ЗВО Угорщини констатовано чотири напрями їх реалізації: освітній, інформаційний, консультативно-оздоровчий, координаційний.

Варто відзначити ретельно проведену здобувачкою роботу щодо аналізу особливостей підготовки майбутніх учителів до використання здоров'язбережувальних технологій у ЗВО України та Угорщини, що дозволило виокремити спільні проблеми, відмінності, позитивні тенденції у ракурсі порушеної проблеми й актуалізувало необхідність трансформації позитивного досвіду підготовки майбутніх учителів до використання здоров'язбережувальних технологій у ЗВО Угорщини в Україну.

Наукову цінність мають конструктивні освітні новації угорського досвіду в царині виявлених позитивних тенденцій щодо здоров'язбереження студентської молоді у закладах вищої освіти Угорщини: розроблення програм зміцнення здоров'я через використання здоров'язберігаючих технологій; впровадження медико-гігієнічних технологій, організація просвітницько-профілактичних заходів через спільну діяльність адміністрацій закладів освіти, спортивних клубів, викладачів та працівників ЗВО; чотири напрями реалізації здоров'язбережувальних технологій: освітній, інформаційний, консультативно-оздоровчий, координаційний; факультативне навчання фахівців зі здоров'я та рекреації; базовий курс «Організатор самостійного відпочинку та розвитку здоров'я» (для бакалаврату); студентські спортивні центри, різні форми фізкультурно-спортивної та рекреаційної роботи.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання. Очевидним є практичне значення результатів дослідження, яке полягає у виокремленні конструктивних ідей угорського досвіду, які можна творчо застосовувати в підготовці майбутніх учителів до використання здоров'язбережувальних технологій у вітчизняних закладах вищої освіти; розробці на основі дослідницьких матеріалів навчального посібника «Проблема підготовки майбутніх учителів до використання здоров'язбережувальних технологій у закладах вищої освіти Угорщини», який буде цікавим усім, хто відкритий до змін у площині формування здорового способу життя, хто усвідомлює свою соціальну відповідальність щодо власного здоров'язбереження і здобувачів освіти через пошук механізмів і форм оздоровлення, впровадження здоров'язбережувальних технологій.

Матеріали дисертації можуть бути використані у процесі читання лекцій із теорії та історії педагогіки, порівняльної педагогіки, теорії і методики фізичного виховання, у контексті академічної мобільності між ЗВО України та Угорщини, в тому числі в рамках європейських програм в галузі вищої школи, при розробці методичних рекомендацій та навчальних посібників.

Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях. Основні положення та результати дослідження представлено в 15 публікаціях: 1 навчальний посібник, 9 статей у фахових виданнях України у галузі педагогіки (усі видання входять до міжнародних наукометричних баз даних), 5 публікацій, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

Оцінювання ідентичності анотації та основних положень дисертації. Анотація написана українською та англійською мовами й повністю відображає основний зміст, не містить інформації, яка відсутня в роботі. Текст дисертації та анотації оформлені відповідно до вимог МОН України. Загальний об'єм основного тексту дисертації відповідає вимогам до написання наукових досліджень, які подаються на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки. Академічний плагіат відсутній.

Дискусійні положення і зауваження до змісту дисертації. Отже, загалом позитивно оцінюючи представлену дисертацію, вважаємо за доцільне висловити певні **зауваження та побажання:**

1. Вважаємо, що робота значно виграла б, якби дисертантка при визначенні сутності феномену «здоров'язберезувальні технології» через дефініції категорій «здоров'язбереження», «здоров'яформування», «здоровий спосіб життя» зацентувала увагу як на їх диференціюванні, так і на взаємозв'язку і взаємозалежності, що поглибило б обґрунтованість трактування досліджуваного поняття.
2. Здобувачкою констатовано, що в Угорщині функціонують школи сприяння здоров'ю. Варто було б на конкретних прикладах проілюструвати спрямованість їх діяльності.
3. Дисертантка здійснила ґрунтовний аналіз структури й підходів до класифікації здоров'язберезувальних технологій у науковому дискурсі, проте, на наш погляд, робота значно виграла б, якби авторка більш рельєфно окреслила власну позицію у цьому контексті.
4. Заслуговують на увагу представлені здобувачкою узагальнення вчених щодо стану здоров'я в Угорщині, унаочнені на рис. 2.6 (Вітрої та Горшані, 2017). Однак, ця інформація була б більш переконливою й актуальною за умови посилання на новіші джерела.
5. Імпонує позиція здобувачки стосовно виокремлення ключових аспектів використання здоров'язберезувальних технологій в освітньому процесі підготовки майбутнього вчителя у ЗВО Угорщини, проілюстрованих на рис. 2.10 – 2.12. Водночас вважаємо, що варто було б доповнити їх змістовим описом у тексті дисертації.

Водночас стверджуємо, що висловлені зауваження мають здебільшого характер побажань, не впливають на загальну позитивну оцінку Дисертаційної роботи, не знижують високої теоретичної і практичної цінності проведеного дослідження, загального позитивного враження від дисертації, у рамках якої запропоновано нове розв'язання проблеми підготовки майбутніх учителів до використання здоров'язбережувальних технологій у закладах вищої освіти Угорщини.

ВИСНОВОК

Аналіз дисертації, анотацій та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дослідження Візавер Вікторії Арпадівни на тему «Підготовка майбутніх учителів до використання здоров'язбережувальних технологій у закладах вищої освіти Угорщини» є самостійним, завершеним дослідженням, яке вирізняється оригінальністю, глибиною теоретичного аналізу і новизною пропозицій, має наукову новизну, теоретичне і практичне значення для педагогічної науки і практики. Вважаємо, що дисертація заслуговує на позитивну оцінку, відповідає паспорту спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, вимогам Наказу МОН України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», а також «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її авторка, Візавер Вікторія Арпадівна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка.

Опонентка:

професорка, докторка педагогічних наук,
завідувачка кафедри теорії і методики
початкової освіти Волинського національного
університету імені Лесі Українки

Райса ПРИМА

підпис *Р.Т.Терещук*
ЗАСВІДЧУЮ
Вчений секретар університету
«___» _____ 20___

